

Wersja zanonimizowana

Tłumaczenie

C-50/22-1

Sprawa C-50/22

Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym

Data wpływu:

25 stycznia 2022 r.

Oznaczenie sądu odsyłającego:

Cour d'appel de Paris (Francja)

Data wydania postanowienia o wystąpieniu z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym:

16 grudnia 2021 r.

Strona wnosząca apelację:

SOGEFINANCEMENT

Druga strona postępowania apelacyjnego:

RW

UV

[...]

COUR D'APPEL DE PARIS (SĄD APELACYJNY W PARYŻU)

Wydział 4 - Izba 9 - A

**WYROK W PRZEDMIOCIE ODEŚLANIA PREJUDYCJALNEGO DO
TRYBUNAŁU SPRAWIEDLIWOŚCI UNII EUROPEJSKIEJ Z DNIA 16
GRUDNIA 2021 R.**

[...]

WNOSZĄCA APELACJĘ

Spółka SOGEFINANCEMENT, société par actions simplifiée (prosta spółka akcyjna), reprezentowana przez swoich przedstawicieli prawnych, którzy jako tacy mają miejsce zamieszkania w siedzibie spółki

[...]
92724 NANTERRE CEDEX

[...]

DRUGA STRONA POSTĘPOWANIA APELACYJNEGO

RW

[...]
93160 NOISY LE GRAND

[...]

UV

[...]
93160 NOISY LE GRAND

[...] [Formalności]

OKOLICZNOŚCI FAKTYCZNE, POSTĘPOWANIE I ŻĄDANIA STRON

W dniu 5 listopada 2011 r. spółka Sogefinancement udzieliła RW i UV kredytu gotówkowego w wysokości 15 362,90 EUR, podlegającego zwrotowi w 84 ratach miesięcznych w wysokości 430,85 EUR, bez ubezpieczenia, w zamian za stałą roczną stopę kredytową w wysokości 7,60%.

W dniu 20 października 2015 r. strony uzgodniły konsolidację zadłużenia na kwotę 15 362,90 EUR, podlegającego spłacie w 83 ratach miesięcznych w wysokości 258,54 EUR począwszy od dnia 15 grudnia 2015 r.

Wyrokiem wydanym w postępowaniu spornym w dniu 25 stycznia 2018 r. tribunal d'instance du Raincy (sąd rejonowy w Raincy), do którego spółka Sogefinancement wniosła powództwo o zasądzenie od RW i UV zapłaty pozostałej do spłaty należności:

- stwierdził dopuszczalność powództwa o zapłatę,
- unieważnił umowę zawartą w dniu 5 listopada 2011 r. między stronami,

- odstąpił od zastosowania art. 1231–6 code civil (kodeksu cywilnego) i L. 313–3 code monétaire et financier (kodeksu monetarnego i finansowego),
- zasądził od RW i UV zapłatę na rzecz spółki Sogefinancement kwoty 1309,65 EUR z tytułu umowy kredytu i orzekł, że od kwoty tej nie przysługują odsetki,
- przywołał art. L. 311–48 (obecnie L. 341–8) code de la consommation (kodeksu konsumenckiego) i orzekł, że kwota należna od RW i UV zostanie zmniejszona o odsetki ustawowe obliczone od odsetek pobranych przez kredytodawcę,
- wyznaczył RW i UV termin na spłatę długu w sześciu miesięcznych ratach wynoszących 200 EUR oraz ostatniej miesięcznej raty składającą się z pozostałej części długu, pod rygorem natychmiastowej wymagalności całości pozostałych do spłaty należnych kwot,
- oddalił powództwo spółki Sogefinancement w pozostałym zakresie.

Po zbadaniu dopuszczalności powództwa sąd uwzględnił z urzędu zarzut naruszenia art. L. 312–25 kodeksu konsumenckiego i orzekł, że ponieważ środki pieniężne zostały wypłacone kredytobiorcom mniej niż siedem dni po przyjęciu oferty kredytu, należy stwierdzić nieważność umowy na podstawie art. 6 kodeksu cywilnego.

W oświadczeniu z dnia 24 maja 2018 r. spółka Sogefinancement wniosła apelację od tego orzeczenia.

Zgodnie z żądaniami zawartymi w jej ostatnim piśmie procesowym, przekazanym w dniu 8 lutego 2021 r., wnosząca apelację wnosi do sądu o;

- uchylenie, a przynajmniej zmianę wyroku, od którego wniesiono apelację, w całości,
- oddalenie wszystkich żądań RW i UV,
- stwierdzenie niedopuszczalności zarzutu nieważności umowy, ewentualnie jego oddalenie,
- stwierdzenie niedopuszczalności wniosku kredytobiorców o stwierdzenie utraty prawa do odsetek umownych; oddalenie tego żądania;
- orzeczenie, że stwierdzono wygaśnięcie umowy kredytu z powodu niedotrzymania terminu spłaty, tytułem żądania ewentualnego, orzeczenie rozwiązywania umowy kredytu,
- zasądzenie od RW i UV solidarnie na rzecz Sogefinancement kwoty 13 974,41 EUR wraz z odsetkami umownymi w wysokości 7,60% w stosunku

rocznym poczynawszy od dnia 31 lipca 2018 r., w gotówce lub na podstawie ważnych pokwitowań za płatności dokonane po dniu 30 lipca 2018 r.,

- tytułem żądania ewentualnego, w przypadku nieważności umowy, zasądzenie od nich in solidum na jej rzecz kwoty 28 000 EUR tytułem zwrotu pożyczonego kapitału wraz z odsetkami ustawowymi oraz orzeczenie, że zostają zobowiązani do zapłaty kwoty 517,40 EUR wraz z odsetkami ustawowymi,
- tytułem żądania ewentualnego, w razie stwierdzenia utraty prawa do odsetek umownych, zasądzenie in solidum od RW i UV na jej rzecz kwoty 2504,36 EUR wraz z odsetkami ustawowymi naliczanymi od dnia 6 marca 2017 r.,
- oddalenie żądania RW i UV wyznaczenia dodatkowego terminu, ewentualnie stwierdzenie natychmiastowej wymagalności wierzytelności w przypadku niedotrzymania terminu zapłaty jednej z rat,
- zasądzenie od nich na jej rzecz kwoty 1000 EUR na podstawie art. 700 code de procédure civile (kodeksu postępowania cywilnego).

Powołując się na przepisy art. L. 311–14 i R. 632–1 kodeksu konsumenckiego w brzmieniu mającym zastosowanie w niniejszej sprawie, wnosząca apelację podnosi, że sąd pierwszej instancji nie mógł z urzędu unieważnić umowy, ponieważ jedynie konsument może powołać się na bezwzględnie obowiązujący przepis o charakterze ochronnym; zarzuca ona nadużycie władzy. Wskazuje, że nieważność umowy nie mogła zostać podniesiona po upływie pięcioletniego terminu przedawnienia przewidzianego w art. L. 110–4 code de commerce (kodeksu handlowego).

Zauważa ponadto, że termin siedmiu dni na udostępnienie środków pieniężnych został zachowany i zarzuca pomylenie wewnętrznej procedury „udostępnienia” środków pieniężnych z rzeczywistym ich wypłaceniem kredytobiorcom. Zauważa, że kredytobiorcy nie wykazali daty, w której otrzymali środki pieniężne.

Określa szczegółowo wysokość swojej wierzytelności.

Powołuje się wreszcie na przedawnienie roszczenia RW i UV o stwierdzenie utraty prawa do odsetek umownych.

W żądaniach przedstawionych w dniu 29 października 2018 r. RW i UV wnoszą do sądu o:

- utrzymanie w mocy wyroku, od którego wniesiono apelację, w całości, z wyjątkiem ustalenia wierzytelności spółki Sogefinancement na kwotę główną w wysokości 1309,65 EUR,
- zasądzenie od nich solidarnie na rzecz spółki wnoszącej apelację kwoty głównej w wysokości 517,40 EUR, powiększonej o odsetki ustawowe naliczane od dnia doręczenia niniejszego wyroku,

- tytułem żądania ewentualnego, orzeczenie utraty prawa do odsetek umownych przez spółkę Sogefinancement i przyznania im jak najdłuższych terminów płatności w celu uregulowania ich długu,
- oddalenie żądań spółki Sogefinancement i nakazanie jej zapłaty na ich rzecz kwoty 2000 EUR na podstawie art. 700 kodeksu postępowania cywilnego.

RW i UV podnoszą, że bezwzględnie obowiązujący charakter mających zastosowanie przepisów uzasadnia uwzględnienie przez sąd pierwszej instancji z urzędu nieważności umowy na podstawie art. L. 141–4 kodeksu konsumenckiego. Na podstawie art. 2224 kodeksu cywilnego podnoszą również, że pięcioletni termin przedawnienia roszczenia o unieważnienia biegnie nie od daty zawarcia umowy, lecz od dnia, w którym uprawniony dowiedział się lub powinien był poznać okoliczności faktyczne umożliwiające mu wytoczenie powództwa, w tym wypadku od dnia rozprawy przed sądem pierwszej instancji.

Twierdzą oni, że wnosząca apelację nie dochowała siedmiodniowego terminu przewidzianego w art. L. 311–14 kodeksu konsumenckiego w brzmieniu mającym zastosowanie w niniejszej sprawie na udostępnienie środków pieniężnych i wyrażają zdziwienie, że bank nie udokumentował daty przelewu pożyczonego kapitału.

Twierdzą oni, że zniesienie odsetek jest uzasadnione w świetle art. 1343–5 kodeksu cywilnego i wskazują na błąd w obliczeniach popełniony przez sąd pierwszej instancji co do kwoty, którą nadal mają zapłacić.

Wskazują oni na swoją trudną sytuację finansową.

[...] [Rozważania proceduralne]

Po otrzymaniu uwag stron i opinii ministère public (obrońcy publicznego) wyrokiem z dnia 1 lipca 2021 r. sąd ten zwrócił się do Cour de cassation (sądu kasacyjnego) z wnioskiem o wydanie opinii w przedmiocie dwóch następujących pytań:

- czy w świetle art. L. 141–4 (obecnie R. 632–1) kodeksu konsumenckiego, art. 6 kodeksu cywilnego, L. 110–4 kodeksu handlowego oraz dokonanej przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej wykładni dyrektywy 2008/48/WE z dnia 23 kwietnia 2008 r. w odniesieniu do roli sądu w poszanowaniu bezwzględnie obowiązujących europejskich przepisów gospodarczych, sąd może uwzględnić z urzędu nieważność umowy kredytu konsumenckiego, w szczególności na podstawie art. L. 312–25 kodeksu konsumenckiego, po upływie pięcioletniego terminu przedawnienia, na który można się powołać wobec strony?
- czy w świetle art. L. 141–4 (obecnie R. 632–1) kodeksu konsumenckiego, art. 6 kodeksu cywilnego, L. 110–4 kodeksu handlowego, art. 4 i 5 kodeksu postępowania cywilnego oraz dokonanej przez Trybunał Sprawiedliwości Unii

Europejskiej wykładni dyrektywy 2008/48/WE z dnia 23 kwietnia 2008 r. w odniesieniu do roli sądu w poszanowaniu bezwzględnie obowiązujących europejskich przepisów gospodarczych, sąd może orzec nieważność umowy kredytu konsumenckiego, w szczególności na podstawie art. L. 312–25 kodeksu konsumenckiego, mimo że żadna ze stron nie wysunęła jakiegokolwiek żądania stwierdzenia nieważności?

W dniu 21 października 2021 r. Cour de cassation (sąd kasacyjny) wydał opinię, zgodnie z którą sąd rozpatrujący spór powinien przedłożyć pytania Trybunałowi Sprawiedliwości Unii Europejskiej na podstawie art. 267 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej.

Wnosząca apelację przedstawiła uwagi w dniu 30 listopada 2021 r., w których wskazała, że art. L. 311–17 kodeksu konsumenckiego, który przewiduje niemożność udostępnienia środków finansowych przed upływem siedmiodniowego terminu, wiąże się jedynie pośrednio z art. 14 wskazanej dyrektywy i proponuje sformułowanie dwóch pytań prejudycjalnych poprzez powołanie się na zasady pewności prawa, autonomii proceduralnej państw.

W dniu 10 listopada 2021 r. RW i UV oświadczyli, że nie mają uwag w przedmiocie możliwości wystąpienia z odesłaniem prejudycjalnym.

[...]

UZASADNIENIE ORZECZENIA

Bezsporne jest, że spór podlega przepisom art. L. 311–1 i nast. kodeksu konsumenckiego, wynikającym z ustawy nr 2010–737 ogłoszonej w dniu 1 lipca 2010 r., która dokonuje transpozycji do prawa krajowego przepisów dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48/WE z dnia 28 kwietnia 2008 r. (obecnie art. L. 312–1 i nast. tego kodeksu).

Sąd pierwszej instancji stwierdził z urzędu nieważność spornej umowy kredytu ze względu na to, że środki finansowe zostały przekazane kredytobiorcom przed upływem terminu na odstąpienie od umowy z naruszeniem dawnego art. L. 311–14 (obecnie art. L. 312–25) kodeksu konsumenckiego.

Wnosząca apelację zarzuca sądowi pierwszej instancji przekroczenie uprawnień na tej podstawie, że wyłącznie jedna ze stron może powołać się na nieważność umowy na podstawie tych bezwzględnie obowiązujących przepisów ochronnych. Przypomina ona, że powstała nieważność jest względną nieważnością i że konsument ma możliwość potwierdzenia umowy, która może zostać unieważniona. Podkreśla, że kredytobiorcy, którzy stawili się przed sądem, nie wnieśli o unieważnienie umowy ani nie powołali się na naruszenie art. L. 312–25.

Wnosząca apelację wskazuje ponadto, że sąd nie mógł uwzględnić z urzędu zarzutu mogącego spowodować unieważnienie umowy po upływie terminu

przedawnienia przysługującego samym kredytobiorcom w celu domagania się unieważnienia umowy.

Druga strona postępowania apelacyjnego zgadza się przed sądem z uzasadnieniem wyroku, którego utrzymania w mocy żąda. Podnosi, że sąd pierwszej instancji słusznie uwzględnił z urzędu przepis bezwzględnie obowiązujący, który podlegał postępowaniu kontradiktoryjnemu, niezależnie od braku sformułowanego przez nią żądania unieważnienia umowy.

Odsyłając do art. 1179 i 1180 kodeksu cywilnego, RW i UV podnoszą, że przepisy bezwzględnie obowiązujące dotyczące kredytu konsumenckiego są opatrzone sankcją bezwzględnej nieważności, której może żądać każdy zainteresowany, a także obrońca publiczny, oraz że bieg terminu przedawnienia rozpoczyna się w dniu, w którym osoba, która powołuje się na nieważność, dowiedziała się o nieprawidłowości, czyli w niniejszym przypadku, jeśli chodzi o sąd, w dniu wniesienia pozwu lub w dniu rozprawy.

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48/WE z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylająca dyrektywę Rady 87/102/EWG została transponowana do francuskiego prawa krajowego ustawą nr 2010-737 z dnia 1 lipca 2010 r. Jest ona bezpośrednio stosowana przez sądy krajowe.

Na podstawie art. 14 tej dyrektywy:

„1. Konsumentowi przysługuje prawo do odstąpienia od umowy o kredyt bez podania przyczyny w terminie czternastu dni kalendarzowych. Okres, w którym możliwe jest odstąpienie od umowy, rozpoczyna się:

w dniu zawarcia umowy o kredyt; lub w dniu, w którym konsument otrzymał warunki umowy oraz informacje zgodnie z art. 10, jeżeli dzień ten przypada po dniu, o którym mowa w lit. a) niniejszego akapitu [...]

7. Niniejszy artykuł nie narusza przepisów krajowych ustanawiających okres, w którym wykonanie umowy nie może się rozpocząć”.

Zgodnie z art. 22 [ust. 2], „Państwa członkowskie zapewniają, by konsumenci nie mogli zrzekać się praw przyznanych im na mocy przepisów prawa krajowego wprowadzających w życie niniejszą dyrektywę lub do niej się odnoszących”.

Zgodnie z art. 23, „Państwa członkowskie ustanawiają przepisy dotyczące sankcji mających zastosowanie w przypadku naruszenia przepisów krajowych przyjętych zgodnie z niniejszą dyrektywą i podejmują wszelkie niezbędne działania w celu zapewnienia stosowania tych sankcji. Przewidziane sankcje muszą być skuteczne, proporcjonalne i odstraszające”.

Zgodnie z art. L. 311–14 kodeksu konsumenckiego w brzmieniu mającym zastosowanie do sporu (obecnie art. L. 312–25), „*przez okres siedmiu dni od daty przyjęcia umowy przez kredytobiorcę, kredytodawca nie może dokonywać żadnych płatności, w jakiegokolwiek formie i w jakikolwiek sposób, na rzecz kredytobiorcy lub na jego konto, ani kredytobiorca na rzecz kredytodawcy. W tym samym terminie kredytobiorca nie może również dokonać, w ramach danej transakcji, żadnych depozytów na rzecz kredytodawcy lub na jego konto. Jeżeli kredytobiorca autoryzuje przelew na swój rachunek bankowy, jego ważność i skuteczność są uzależnione od ważności i skuteczności umowy kredytu*”.

Należy zauważyć, że przepis ten wpisuje się w ramy ww. art. 14 pkt 7.

Zgodnie z prawem krajowym wypłata pożyczonych środków pieniężnych przed upływem siedmiodniowego terminu skutkuje nieważnością umowy na podstawie art. 6 kodeksu cywilnego, który stanowi, że na mocy umów zawieranych przez jednostki nie można odstąpić od stosowania ustaw, które dotyczą porządku publicznego i dobrych obyczajów. Nieważność umowy pociąga za sobą zwrot przez kredytobiorcę pożyczonego kapitału.

Zgodnie z art. L. 141–4, obecnie R. 632–1, kodeksu konsumenckiego, „*sąd może z urzędu uwzględnić wszystkie przepisy niniejszego kodeksu w sporach wynikłych z jego zastosowania. Po zebraniu uwag stron wyklucza on z urzędu stosowanie postanowienia umownego, którego nieuczciwy charakter wynika z dowodów w postępowaniu*”.

Zgodnie z art. L. 311–52 kodeksu konsumenckiego „*powództwa kredytodawcy o zapłatę w związku z niewykonaniem zobowiązania przez kredytobiorcę powinny być wytaczane w terminie dwóch lat od zdarzenia stanowiącego ich podstawę, pod rygorem prekluzji*”.

Zgodnie z art. L. 110–4 kodeksu handlowego „*zobowiązania powstałe w związku z handlem między przedsiębiorcami lub między przedsiębiorcami a konsumentami ulegają przedawnieniu z upływem pięciu lat, jeżeli nie są poddane szczególnym krótszym terminom przedawnienia*”.

Zgodnie z art. 2224 kodeksu cywilnego „*roszczenia osobiste lub majątkowe przedawniają się po upływie pięciu lat od dnia, w którym uprawniony znał albo powinien był znać okoliczności pozwalające na skorzystanie z przysługującego mu uprawnienia*”.

Roszczenia konsumenta – w tym roszczenia stwierdzenia nieważności umowy – podobnie jak żądania stwierdzenia nieważności umowy podniesione przez konsumenta jako zarzut, podlegają pięcioletniemu terminowi przedawnienia liczonemu od chwili zawarcia umowy, określonego zarówno w art. 110–4 kodeksu handlowego, jak i w art. 2224 kodeksu cywilnego. Natomiast te przepisy dotyczące przedawnienia nie stoją na przeszkodzie temu, by konsument

w każdych okolicznościach mógł w obronie przed powództwem o zapłatę powołać się na zarzut co do istoty sprawy, który może podważyć w całości lub w części roszczenie kredytodawcy, bez uzyskiwania z tego tytułu jakichkolwiek innych korzyści.

Trybunał orzekł, że ustalenie odpowiednich terminów do wniesienia środka zaskarżenia w formie terminów przedawnienia nie czyni praktycznie niemożliwym lub nadmiernie utrudnionym wykonywania praw przyznanych konsumentowi. Ma ono na celu zapobieżenie możliwości nieograniczonego kwestionowania umowy i uwzględnia w ten sposób podstawową zasadę pewności prawa (wyrok z dnia 6 października 2009 r., C-40/08, Asturcom Télécomunicações).

Jednakże orzeczono również, że zasada skuteczności przepisów wspomnianej dyrektywy sprzeciwia się temu, aby sankcja nieważności umowy kredytu połączona z obowiązkiem zwrotu kapitału była uzależniona od warunku, by nieważność została podniesiona przez konsumenta w trzyletnim terminie przedawnienia (wyrok z dnia 5 marca 2020 r., C-679/18, OPR – finance).

W konsekwencji należy skierować pytanie prejudycjalne do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w sposób wskazany poniżej.

Ponadto zgodnie z art. 4 i 5 kodeksu postępowania cywilnego „*przedmiot sporu jest określony przez odpowiednie żądania stron*”, a „*sąd rozstrzyga w przedmiocie wszystkich żądań i tylko żądań stron*”.

Przepisy te, które wynikają z autonomii proceduralnej państw, stoją na przeszkodzie orzekaniu przez sąd ultra petita.

„Zasada dyspozycyjności” uznana w prawie Unii Europejskiej, w szczególności ze względu na to, że przyczynia się do pewności prawa, wyklucza również możliwość wytoczenia przez sąd powództwa wzajemnego.

Jednakże art. L. 141–4, obecnie R. 632–1, kodeksu konsumenckiego, stanowi, w celu zapewnienia skuteczności ochrony konsumenta ustanowionej w ww. dyrektywie, że sąd może z urzędu uwzględnić wszystkie przepisy niniejszego kodeksu w sporach wynikłych z jego zastosowania. Po zebraniu uwag stron wyklucza on z urzędu stosowanie postanowienia umownego, którego nieuczciwy charakter wynika z dowodów w postępowaniu.

Na podstawie tego ostatniego przepisu zgodnie z prawem krajowym sąd może z urzędu orzec o utracie przez kredytodawcę prawa do otrzymania odsetek umownych nawet wtedy, gdy konsument nie wypowiedział się w tej kwestii, bez względu na to, czy stawiał się przed sądem, czy nie, o ile zarzut ten został poddany kontradiktoryjnej debacie.

W prawie krajowym powołanie się na nieważność umowy stanowi nie tylko zarzut co do istoty w obronie przed żądaniem zapłaty podniesionym przez kredytodawcę, lecz samodzielne roszczenie.

Niezależnie od przedstawionych uwag na temat przedawnienia, stwierdzenie nieważności umowy przez sąd w braku żądania ze strony konsumenta – bez względu na to, czy stawiał się przed sądem, czy nie – lub wyrażenia zgody na takie stwierdzenie nieważności, po tym jak sąd uwzględnił z urzędu nieprawidłowość, która może skutkować taką nieważnością, może stanowić zagrożenie dla zasady dyspozycyjności oraz indywidualnej i zbiorowej pewności prawa.

Tym niemniej zasada skuteczności, która ma generalnie na celu zniechęcenie przedsiębiorców do korzystania z niezgodnych z prawem praktyk, powinna uwzględniać niewielki udział konsumentów w postępowaniu sądowym, z którego nie można jednak wywodzić na płaszczyźnie indywidualnej ani uznania zasadności żądań kredytodawcy, ani zgody na ewentualne stwierdzenie nieważności umowy.

Należy zatem zwrócić się do Trybunału Sprawiedliwości z pytaniem w sposób wskazany poniżej w przedmiocie warunków koniecznych dla równowagi zasad skuteczności, dyspozycyjności i pewności prawa w odniesieniu do orzeczenia z urzędu przez sąd nieważności umowy kredytu w sytuacji, gdy konsument nie zajął w tej kwestii stanowiska.

Z TYCH WZGLĘDÓW

SĄD,

[...]

Uwzględniając art. 267 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej,

- zarządza skierowanie sprawy i stron postępowania do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, któremu przedłożone zostają następujące pytania prejudycjalne:

1. Czy w świetle zasad pewności prawa i autonomii proceduralnej państw członkowskich zasada skuteczności sankcji wynikająca z art. 23 dyrektywy 2008/48/WE sprzeciwia się temu, aby sąd nie mógł uwzględnić z urzędu przepisu prawa krajowego wynikającego z art. 14 wspomnianej dyrektywy, opatrzonego zgodnie z prawem krajowym sankcją nieważności umowy, po upływie przysługującego konsumentowi pięcioletniego terminu przedawnienia do żądania unieważnienia umowy kredytu w drodze wniesienia powództwa lub w drodze podniesienia zarzutu?

2. Czy w świetle zasad pewności prawa i autonomii proceduralnej państw oraz zasady dyspozycyjności zasada skuteczności sankcji wynikająca z art. 23 dyrektywy 2008/48/WE sprzeciwia się temu, aby sąd nie mógł orzec nieważności

umowy kredytu po uwzględnieniu z urzędu przepisu prawa krajowego wynikającego z art. 14 ww. dyrektywy w sytuacji, gdy konsument nie wysunął takiego żądania unieważnienia ani nawet nie wyraził na nie zgody?

[...]

DOKUMENT ROBOCZY